

Työryhmä 3b: Laajakaista kaikille 2015 MUISTIINPANOJA KESKUSTELUSTA

Työpaja aloitettiin esittäytymiskierroksella, jossa tarkoituksena oli kuulla, keitä on mukana ja miten ja miksi he ovat kiinnostuneet laajakaistasta. ELY-keskusten edustajat luonnollisesti olivat kiinnostuneita työnsä puolesta, mutta monilta löytyi mielenkiintoa myös henkilökohtaisella tasolla.

ELY-keskusten edustajista moni kertoi olevansa mukana laajakaistahankkeiden maakunnallisissa ohjausryhmissä. Todettiin, että maakunnallisia kokemuksia on hyvä kuulla ja vaihtaa. Suurimpana ongelmana laajakaistahankkeessa on kuntien erilainen asema; köyhimvät kunnat saattavat vetäytyä kokonaan hankkeesta pois huolimatta valtiontuesta.

Pilottihankkeet oli alunperin tarkoitus rahoittaa täysin kansallisesti. Aikataulun viivästyessä hankkeet kuitenkin siirtyivät toteutettaviksi vuoden 2010 puolella ja näin pilottihankkeista kaksi siirtyi rahoitettavaksi Maaseuturahaston varoilla. Toisen pilottihanke sijaitsee Pertunmaalla ja toinen Lieksa–Nurmeksen alueella. Pilottihankkeiden asema pilotteina ei ole enää kovin selkeä, koska niiden toteuttamisajankohta ei paljoa eroa ns. päävaiheen hankkeista. Sen verran pilottihankkeet kuitenkin pysyvät edellä aikataulussa, että pilottihankkeiden hakemukset voi jättää ELY-keskukseen heti, kun hanketukiasetus saadaan voimaan. Muut ns. päävaiheen hankkeet odottavat komission hyväksyntää laajakaistatuella (notifiointi) sekä markkina-analyysin valmistumista ja maakuntaliittojen kilpailutusta.

Laajakaista kaikille hankkeen taustaa

Valtioneuvosto teki joulukuussa 2008 periaatepäätöksen kansallisesta laajakaistahankkeesta. Tarkoituksena on rakentaa 100 megan nopeudella toimiva laajakais-tayhteys vähintään 2 km päähän kaikista vakituisista asunnoista ja yrityksistä vuoden 2015 loppuun mennessä.

Komissio on vaatinut laajakaistahankkeen notifiointiin edellytyksenä markkina-analyysin toteuttamista hankealueilla. Markkina-analyysillä selvitetään olemassa olevia laajakaistaverkkoja ja operaattoreiden suunnitelmia tulevaisuuden investoinneista. Markkina-analyysi jatkuu näillä näkymin toukokuun loppupuolelle.

Kommentti: Tällä hetkellä tuntuu, että laajakaista on tulossa vain melkein kaikille, koska hankkeeseen varatut rahat eivät tule riittämään edes kaikkien viime vuonna esitettyjen hankkeiden rahoittamiseen.

LVM ja MMM jakoivat kunnat LVM:n laskelmien mukaan eri maksuluokkiin (8 %, 22 % tai 33 %) alkuvuodesta 2010. Kuntalistat olivat laajalla lausuntokierroksella. Monissa lausunnoissa korostettiin saaristoalueitten erityisasemaa. LVM on kuitenkin selvittänyt asiaa ja todennut, etteivät rakennuskustannukset huomattavasti eroa saaristossa ja mannermaalla. Lausuntokierroksen perusteella laskukaavaan otettiin lisäkriteeriksi hankkeen rakentamiskulut per asukas. Muutoksen johdosta maaseuturahaston varoilla rahoitettavien 22 % kuntien määräksi muodostui 59 kpl. Kuntalista tullaan vahvistamaan hanketukiasetuksen muutoksen yhteydessä.

Kysymys: Miten eri prosentin naapurikunnissa kilpailutus käytännössä tullaan tekemään?

Vastaus: vielä ei ole ratkaisua, mutta asiasta keskustellaan LVM:n kanssa (selvitetty myöhemmin: LVM on laatinut ohjeistuksen eri maksuluokkiin kuuluvien kuntien yhteishankkeiden toteuttamisesta)

LVM:n ylläpitämää Laajakaista kaikille -sivustoa kannattaa seurata: <http://www.mintc.fi/web/fi/243>

EU:n elvytysvaroilla toteutettavat laajakaistahankkeet toteutetaan ELY-keskusten kautta, niitä ei haeta toimintaryhmistä. Toimintaryhmien kautta voidaan toteuttaa edelleen toimenpiteen 321 mukaisia, pienemmän mittakaavan laajakaistahankkeita. LVM laati uuden lain laajakaistahankkeita varten, joka tuli voimaan vuoden 2010 alussa. Komission vaatimuksesta lakiin jouduttiin tekemään heti muutoksia. Samalla on tehty muutoksia lakiin maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuisista (1443/2006).

Komissio on käsitellyt MMM:n ja LVM:n yhteisenä esityksenä lähtenyttä laajakaisatuen notifiointia. Esitys lähetettiin komissioon helmikuussa ja käsittelyaika pitäisi olla kaksi kuukautta. Päätöstä odotetaan lähiviikkoina. Pilottihankkeiden tuki on hyväksytty komissiossa viime vuoden puolella, eli niiden aloittaminen odottaa enää kansallisia säädöksiä.

Maakunnat voivat aloittaa ns. päävaiheen kilpailutukset, kun komission hyväksyntä tuelle (notifiointi) on saatu, eli todennäköisesti toukokuun aikana. Kilpailutuksessa maakunta valitsee alueen parhaan hankkeen ja se lähettää hakemuksensa viestintävirastolle tai ELY-keskukselle, riippuen siitä, minkä maksuprosentin kunnan alueella hanke sijaitsee. Kun hakemus tulee ELY-keskukseen, tulee siitä pyytää viestintäviraston lausunto. Viestintävirasto ottaa lausunnossaan kantaa hankkeen toteuttamisalueen tukikelpoisuuteen.

Kysymys: Milloin saadaan laajakaistahankkeen hakulomakkeet?

Vastaus: Pilottihankkeet voivat hakea tukea yleishyödyllisen investointihankkeen lomakkeella. Uutta varsinaista lomaketta ei välttämättä tule, vaan tarvittavat lisätiedot pyydetään liitelomakkeella (Mavista lisätietoa)

Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmassa voidaan toteuttaa kahden-tasoisia laajakaistahankkeita:

- toimenpiteessä 321 vähäiset tietoliikennehankkeet olivat ennenkin mahdollisia ja ovat edelleen mahdollisia,
- EU:n elvytysvaroilla rahoitettavat laajakaistahankkeet, jotka ovat suurempia hankkeita.

Laajakaistahankkeen onnistumiseksi on tehtävä työtä alueilla ja kylillä. Motivoimisessa on työtä; kaikilla kylillä ei ymmärretä laajakaistahankkeen hyötyjä.

Miten alueilla on suhtauduttu hankkeeseen ja koko laajakaistaan?

Kommentteja:

Lappi: Hankkeen pullonkaula on sen hinta loppukäyttäjälle. Ihmiset eivät liity verkkoon, jos hinta on se mitä tällä hetkellä näyttää. Voisivatko loppukäyttäjät perustaa yhdessä esim. osuuskuntia tai jotenkin muuten saada maaseuturahaston tukea. Kotitalousvähennyksen käyttö viimeiselle 2 kilometrille on selvittelyssä; ilmeisesti hyväksytään.

Kunnat ovat eri aikataululla liikkeellä. Tämä tuo lisähaasteita kilpailutukselle ja sille, minkälaisia kokonaisuuksia saadaan rakennettua. Laajakaistan käyttöä ja

verkkoon tuotettavia palveluja tulee myös miettiä jo nyt. Mm. koulutus, sähköinen laskutus, etättyö ja nuorison viihtyvyydelle olennaiset palvelut.

Pertunmaa: Runkoverkko voidaan rakentaa näillä hankkeilla, mutta kun mennään viimeisen 2 km alueelle, jossa verkon rakentaminen ei ole tukikelpoista – ei liittymiä välttämättä tule. Itse valokuitukaapeli ei ole kallista.

Järkevää on yhdistää laajakaistahankkeita esim. vesihuoltohankkeisiin. 80 % hankkeen kustannuksista muodostuu kaivuutyöstä.

Pertunmaalla saatiin 3 tarjousta pilottihankkeiden kilpailutuksessa. Eri puolilla Suomea on myös pilotteja, joihin ei jätetty yhtään tarjousta. Jos ei operaattoria ole, ei laajakaistaa saada.

Etelä-Savossa suhtaudutaan myönteisesti laajakaistahankkeeseen. Maakunnassa on paljon vapaa-ajan asukkaita, mikä myös vaikuttaa asiaan.

Satakunnassa pohjoisosa on harvaan asuttua aluetta ja siellä on kansallisesti rahoitettava Karvian pilottihanke. Kunnat omistavat seutuverkon, jota on lähdetty laajentamaan laajakaistahankkeen kautta. Honkajoella on jo viime vuonna tehty Leader-hankkeena kylälaajakaistaa. Satakunnan kokemuksen mukaan myös palvelutarjontaa tulee, kun infra on saatu kuntoon.

Maaseuturahaston kautta rahoitettaviin, ns. 22 % kuntien alueella toteuttaviin hankkeisiin tuki jaetaan ELY-keskuksiin tulleiden hakemusten perusteella. Haulla ei ole takarajaa, vaan tukea jaetaan niin kauan kuin rahaa riittää (huom. ohjelma-kausi → 2013).

Kommentti: 33 % rahoitusluokkaan kuuluvat kunnat näkevät omat rahoitusmahdollisuutensa pessimistisesti. Nyt muodostuu palapeli, jossa verkon eri osilla on eri omistaja. Onko vaarana epätasa-arvo, jos eri verkot toimivat eri tavalla ja niitä hoidetaan eri tavoin? Olisi ollut järkevämpi rakentaa koko verkko yhteiskunnan varoilla.

Komissio vaatii laajakaistahankkeelle 10 vuoden ylläpitovelvoitteen, nähtäväksi jää mitä tapahtuu sen jälkeen.

Kysymys: Onko nyt toteutetuista hyvistä käytännöistä tietoa?

Vastaus: Suurista, toteutetuista runkoverkkohankkeista on esimerkkinä Keski-Kaistan toteuttama laajakaistahanke. Hanke on saanut rahoitusta EAKR:sta. Hankkeesta on juttu Maavara-lehdessä. Lisätietoja: <http://keskikaista.fi>

Muita laajakaistahankkeita mm. Kuuskaista: <http://www.kuuskaista.com/>

Kommentti: Tukikelvottoman viimeisen 2 km rahoitus voisi onnistua niille yrityksille, joilla on muutenkin yritysinvestointi menossa. Yksityistaloudet ovat eri asia. LVM:n pohjapapereissa lähtökohta on, että asukas maksaa sen itse. Tämä tulee kuitenkin liian kalliiksi. Tässä välimaastossa toimivat kylätason osuuskunnat, jotka voivat hakea tukea yleishyödyllisille investointihankkeille. Tämä ei ole ongelmatonta, jos tuettavana on vain yksi talous. Viimeinen 100 m kuuluu liittymismaksuun ja sitä ei pidä tukea. 100 m – 2000 m rakentamiseen voisi saada tukea yleishyödyllisten investointien kautta.

On muistettava taustalla olevat EU:n valtiontukisäännöt. Yleishyödyllisten hankkeiden tuet eivät saa kohdistua yksityiselle. Samat säännöt koskevat laajakaistahanketta kuin muutakin tuettavaa toimintaa.

Lisätietoa kaivataan:

- Osuuskuntien vesihuoltohankkeiden yhteydessä rakennettavat laajakais-tayhteydet. MMM rahoittaa vesihuoltohankkeita. Tämä pitäisi selvittää ja kertoa ELY-keskusten Y-puolelle. *(MMM selvittää asiaa)*
- 100 m–2000 m osalta toivottaisiin yhteisiä linjauksia ja yhteisiä ratkaisuja
- Mavin järjestämästä koulutuksesta toivottiin tietoa.